

як: страхові компанії, будівельні та транспортні фірми і інші суб'єкти підприємницької діяльності, тому для забезпечення ефективного і дієвого іпотечного кредитування банківським установам необхідно розширяти маркетингові дослідження, забезпечуючи при цьому їх комплексність.

На наш погляд, у цьому дослідженні необхідно враховувати як можливості інфраструктурних підрозділів та забудовника, так і можливості покупців житла. При цьому зазначаємо, що потрібно урахувати такі показники, як первинний внесок, термін кредитування та відсоткова ставка. Зазначимо, що первинний внесок повинен бути економічно обґрунтований, виходячи з витрат забудовника, на початковому етапі організації будівництва та із урахуванням термінів будівництва.

Іншим позитивним аспектом в іпотечному кредитуванні може бути забезпечення позичальникові безкоштовних окремих послуг, наприклад: послуги нотаріуса, страховиків, знижки на послуги в банку, довготерміновий депозит на вигідних умовах, надання послуг банку та забудовникові враховуючи відповідну професійну підготовку позичальника тощо.

Крім зазначеного, варто ураховувати вік позичальника. Як свідчить практика, найбільше потребують іпотечних кредитів молоді та заможні клієнти. З цією метою потрібно також урізноманітнювати види кредитів. Молоді люди, не маючи значних доходів, претендують на соціальне житло, тоді як заможні – на елітне житло та розміщення будинку у престижному районі міста, а також на малоквартирний будинок.

Висновок. Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що у кожному конкретному випадку під час банківського іпотечного кредитування необхідно застосовувати нові форми та методи іпотечного кредитування.

Література

1. Базилевич В.Д. Іпотечний ринок / В.Д. Базилевич, Н.П. Погорельцева. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 717 с.
2. Іпотечне кредитування : навч. посібн. / за ред. О.С. Любуна, О.І. Кіреєва, М.П. Денисенка. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 392 с.
3. Козлов С. Історія і еволюція застави нерухомості як передумови українського іпотечного ринку / С. Козлов // Юридична газета. – 2005. – № 15 (51). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1706/>.
4. Мельник Ю. Інституційне забезпечення участі України у процесах транснаціоналізації міжнародного ринку послуг / Ю. Мельник // Вісник Тернопільського національного економічного університету : зб. наук.-техн. праць. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ. – 2009. – № 2. – С. 71-83.
5. Старинский В.Н. Экономика недвижимости / В.Н. Старинский, Л.Н. Асаул, Т.Л. Кускова / под ред. Г.А. Краюхина. – С-Пб., 1999. – 186 с.
6. Харрисон Г.С. Оценка недвижимости : учебн. пособ. : пер. с англ. – М. : РИО Мособлупроиздательства, 1994 (Цит. по кн. Основы бизнеса на рынке недвижимости / Сост. С.Н. Максимов. – СПб., 1997. – С. 30-32).
7. Hamilton W. Institution / W. Hamilton // Encyclopedia of the Social Sciences. – 1932. – Vol. 73. – № 4. – P. 560-595.

Жинко М.Б., Турко Ф.М. Совершенствование организационно-экономического механизма ипотечного кредитования

Рассмотрены сущность организационно-экономического механизма ипотечного кредитования, его методы и рычаги, а также их влияние на обеспечение реализа-

ции ипотечных кредитов. Рассмотрена система инструментов ипотечного рынка и основные факторы развития рынка ипотечного кредитования.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм, ипотечное кредитование, ипотечный кредит, финансирование.

Zhinko M.B., Turko F.M. Improving organizational and economic mechanism mortgages

Looks into the organizational and economic mechanism of mortgage lending, its methods and levers and their impact on the provision of mortgage loans. We consider a system of tools mortgage market and the key factors of the mortgage market.

Keywords: organizational and economic mechanism, mortgage lending, mortgage financing.

УДК 631.5.1

Доц. О.Р. Жидяк, канд. екон. наук –
Львівський інститут економіки і туризму

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПОДАТКОВИХ РЕЖИМІВ

Розглянуто сутність спеціальних податкових режимів як поняття та як економічної категорії. Проаналізовано наукові підходи до трактування цього поняття та його складових. Запропоновано власну дефініцію спеціального податкового режиму.

Ключові слова: система, режим, податкова система, спрощена система оподаткування, альтернативна система оподаткування, спеціальний режим оподаткування.

Постановка проблеми. У світовій і вітчизняній податковій практиці значного поширення набули спеціальні режими оподаткування як інструмент державного регулювання економіки. Особливе значення таким неринковим механізмам надається в країнах з трансформаційною економікою, коли перед урядом держави постає завдання стимулювання і розвитку малого і середнього бізнесу, залучення іноземних інвестицій, розвиток депресивних територій, сприяння розвитку інноваційної діяльності.

Сьогодні в наукових дослідженнях багато уваги приділяється питанням функціонування спеціальних податкових режимів, аналізу їхніх переваг і недоліків порівняно із загальною системою оподаткування, висвітленню зарубіжного досвіду їхнього застосування тощо. Останнім часом склалося також неоднозначне ставлення науковців до оцінювання місця, ролі і напрямів використання особливих податкових режимів у сучасній політиці податкового регулювання ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначені проблеми відображено у дослідженнях вітчизняних учених, таких як: О.Ю. Браславець, В.П. Вишневський, І.А. Грицаєнко, Ю.Б. Іванов, О.Р. Квасовський, А.М. Роговець, С.І. Юрій та інших. Однак практично відсутні фундаментальні дослідження та концептуальні підходи до теоретико-організаційних засад спеціальних режимів оподаткування.

Незважаючи на широке використання в податковій теорії та практиці поняття "спеціальні режими оподаткування", до цього часу не вироблено однозначного, чітко визначеного підходу до загального розуміння суті даної економічної категорії і типології спеціальних режимів, що стимулює до наукових досліджень у цьому напрямі.

Мета дослідження. Пошук єдиного методологічного підходу до трактування дефініції "спеціальний податковий режим", з'ясування різниці між спеціальними та спрощеними податковими режимами. Однак для того, щоб досягти бажаного результату, необхідно провести аналіз суті його складових і дослідити існуючі наукові погляди щодо змісту цього терміна.

Основні результати дослідження. З'ясування сутності економічної категорії "спеціальний податковий режим" вимагає визначення змісту поняття "режим". Етимологічно термін "режим" походить від франц. *regime*, а від лат. *regimen*, що в перекладі означає "правління" [3, с. 5, 8, 6].

Серед визначень терміна "режим" у словнику іншомовних слів і Великому тлумачному словнику сучасної української мови можна виокремити такі: режим – це система заходів, правил, запроваджуваних для досягнення певної мети; певні умови, необхідні для забезпечення роботи, функціонування, існування чого-небудь. У фінансово-економічному словнику узагальнено визначення "економічного режиму" як інституційної умови організації господарської діяльності в межах певної економічної системи [2, с. 4, 8, 4].

Варто зауважити, що у словниках немає визначення "податкового режиму" як окремої категорії, а на практиці досить часто це поняття ототожнюють зі спеціальною системою податків. Хоча термін "система" щодо оподаткування переважно вживається в значенні сукупності яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спеціальною ознакою чи призначенням [1, с. 1, 3, 20]. Незважаючи на те, що наведені вище дефініції поняття "система" мають значну подібність, варто наголосити, що у фінансовій науці під системою податків переважно розуміють сукупність установлених чинним законодавством держави податків і зборів [5, с. 9, 3].

Загалом найчастіше ототожнюють поняття "спеціальний режим оподаткування", "спрощена система оподаткування" та "альтернативна система оподаткування". У жодній із досліджуваних праць не проводиться чітке розмежування цих понять та виокремлення їхніх рис. Найчастіше поняття "система" і "режим" вживаються як синоніми щодо спрощеного оподаткування. Зазначимо, що ці поняття мають істотні відмінності. Так, очевидним є те, що спрощена система включає сукупність взаємопов'язаних елементів, які не замінюються уніфікованим податком. Тобто це окрема специфічна податкова система, яка альтернативна загальній системі оподаткування для окремих категорій платників (наприклад, для суб'єктів малого бізнесу, сільськогосподарських виробників). При чому, до складу альтернативних систем (з тих, які функціонують в Україні) Ю.Б. Іванов відносить [4, с. 3, 4]:

- 1) спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва;
- 2) спеціальний торговельний патент;
- 3) фіксований сільськогосподарський податок;
- 4) сплату прибуткового податку у фіксованому розмірі з придбанням патенту (тільки для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності).

Розглянуті вище економічні категорії та поняття є підґрунтям для визначення сутності поняття "спеціальний режим оподаткування". Цей термін

необхідно вживати, коли йдеться про специфічний порядок організації оподаткування для окремих категорій податкоплатників, територій чи особливих видів господарської діяльності. Необхідно зазначити, що у чинному податковому законодавстві України не з'ясовано суть терміна "спеціальний податковий режим", в урядовому проекті Податкового кодексу України визначається лише склад особливих режимів. Відповідно до розділу 17 до них включають:

- спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва;
- фіксований сільськогосподарський податок;
- торговельний патент на право провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- спеціальні режими оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти на територіях спеціальних економічних зон;
- особливості оподаткування платників податків в умовах дії угоди про розподіл продукції.

Урядовий проект Податкового кодексу України також не визначає, що розуміється під спеціальним режимом оподаткування, цілі, для досягнення яких встановлюється цей режим, а також принципи функціонування спеціального режиму оподаткування.

Узагальнюючи теоретичні напрацювання з цієї проблематики, пропонуємо таке формулювання визначення спеціального податкового режиму: спеціальний податковий режим – це система заходів і правил, що визначає особливий порядок організації та здійснення оподаткування на певній території, у певній галузі економіки чи окремих категорій суб'єктів господарювання, який відрізняється від загального режиму оподаткування, передбаченого законодавством, і запроваджується державою з певними цілями за допомогою встановлення податкових преференцій для суб'єктів господарювання.

Висновки. З'ясування сутності спеціальних режимів оподаткування дало змогу зробити висновок, що дефініції "спеціальний податковий режим", "спрощена система оподаткування" та "альтернативна система оподаткування" потребують свого розмежування. Тому наведене визначення поняття "спеціальний податковий режим" дасть змогу вирішити проблему формування системного підходу до осмислення понятійного апарату у сфері застосування специфічних режимів оподаткування з огляду на те, що в науковій економічній літературі немає визначення цієї категорії. Отже, запропонований підхід полегшить розуміння розглянутих понять та сприятиме подальшим дослідженням у напрямі створення ефективної податкової системи.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.-Ірпінь : Вид-во "Перун", 2007. – 1736 с.
2. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2005. – 714 с.
3. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / уклад.: О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк. – К. : Вид-во "Довіра", 2006. – 789 с.
4. Іванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування / Ю.Б. Іванов. – Харків : Вид-во ХДЕУ – Торнадо, 2003. – 517 с.

5. Иванов Ю.Б. Податкова система : підручник / Ю.Б. Иванов, А.І. Крисоватий, О.М. Диятнюк. – К. : Вид-во "Атіка", 2006. – 920 с.

6. Юрій С.І. Фіскальна і стимулювальна ефективність спрощених режимів оподаткування для приватних підприємців / С.І. Юрій, О.Р. Квасовський // Фінанси України. – 2002. – № 8. – С. 63-70.

Жидяк О.Р. Теоретико-организационные основы определения специальных налоговых режимов

Раскрыта сущность специальных налоговых режимов как понятие и как экономической категории. Проанализированы научные подходы к трактовке данного понятия и его составляющих. Предложена собственная дефиниция специального налогового режима.

Ключевые слова: система, режим, налоговая система, упрощенная система налогообложения, альтернативная система налогообложения, специальный режим налогообложения.

Zhidyak O.R. Theoretic and organization bases of determination the special tax modes

The article deals with the essence of special tax regimes as a concept and economic categories. Analysis of scientific approaches to the interpretation of this concept and its components. Proposed its own definition of special tax regimes.

Keywords: system, the regime, tax system, simplified tax system, an alternative tax, special tax treatment.

УДК 658.14/17.012.12:334.716

Здобувач О.В. Кіндрат – Львівська КА

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ – КОМПОНЕНТНА СКЛАДОВА КОМПЛЕКСНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Узагальнено та зроблено критичний огляд методичних засад існуючого інструментарію оцінювання та аналізу фінансової стійкості підприємств національної економіки. Розглянуто критеріальну взаємозалежність фінансової стійкості і фінансового стану підприємства. Обґрунтовано концептуальну спрямованість розвитку та адаптації існуючих методик встановлення фінансово-економічної стійкості підприємства у сучасній ринковій економіці.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансовий стан, методи, концептуальні засади, аналіз, оцінювання, підприємство, зовнішньоекономічне середовище.

Постановка проблеми. У сучасній економіці можливості досягнення стратегічних цілей підприємства чи забезпечення його елементарної здатності до функціонування у багатьох випадках ототожнюється з його поточною фінансовою стійкістю. Достатній рівень фінансово-економічної стійкості підприємства забезпечує меншу його залежність від стагнаційних і рецесійних процесів загальноекономічного середовища. Попри такі загальнообґрунтовані й теоретично доказові положення та базові дефініції у предметній сфері, на практиці трудно пов'язати оцінену в поточному моменті фінансово-економічну стійкість підприємства з його потенціалом в оглядовій перспективі.

За результатами тематичних досліджень переважно робиться висновок, що для вирішення проблем економічної стійкості підприємства в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища необхідні глибокі економічні дослідження й розроблення нових механізмів управління, методичних

підходів з визначення і оцінювання економічної стійкості підприємства [1, с.36]. У сучасних економічних умовах актуальності набувають системні дослідження стійкості фінансового стану суб'єкта ринкової економіки, концептуальні і методологічні засади яких спрямовані на синтезування показників та індикаторів фінансової стійкості і фінансового стану та вироблення на цій основі інтегральної характеристики фінансово-майнового стану і потенціалу підприємства.

Аналіз досліджень і публікацій за тематикою сутності, економічного змісту, оцінювання та аналізу фінансової стійкості сучасного суб'єкта ринкової економіки дає змогу зробити висновок про наявність низки проблемних аспектів у цій сфері теоретичних предметних досліджень та прикладному застосуванні результатних показників аналізу. У цьому контексті Н.М. Притуляк робить узагальнений висновок, що "сьогодні не існує єдиного підходу до визначення економічної сутності фінансової стійкості підприємства" [2, с. 26, 27]. З огляду на існуючі розбіжності методичних основ, В.М. Коржевська відзначає, що "складність проведення оцінювання фінансової стійкості підприємства з огляду на різноплановість методичних підходів науковців щодо кількості та групування коефіцієнтів фінансової стійкості вказує на необхідність створення удосконаленої системи оцінювання фінансової стійкості підприємства" [3, с. 212]. Кремень В.М. і Щепетков С.Я. однією з проблем оцінки й аналізу фінансової стійкості відзначають потребу в її розмежуванні з іншими характеристиками підприємства, обумовлену тим, "що при проведенні комплексної оцінки фінансового стану підприємства одні й ті ж показники під різними назвами зараховуються різними науковцями як до групи коефіцієнтів фінансової стійкості, так і до інших груп" [4, с. 110]. О.М. Мельник, розкривши "складність й неоднозначність поняття фінансової стійкості сучасних суб'єктів господарювання", зробила висновок про те, "що фінансову стійкість сучасного підприємства розглядати лише з позиції аналізу його ліквідності та фінансової незалежності, недостатньо" [5, с. 189, 190]. Виходячи з такої позиції, В.О. Подольська та О.О. Оржинська обґрунтовують потребу розроблення "принципово нових підходів до аналізу фінансової стійкості, включаючи дослідження ефективності діяльності та загрози його банкрутства" [6, с. 136].

Невирішена частина загальної проблеми оцінки та аналізу фінансової й фінансово-економічної стійкості підприємств національної економіки передусім пов'язується з тим, що "в економічній літературі відсутня єдина думка щодо того, яке конкретне рівняння описує той чи інший тип фінансової стійкості" [7, с. 148]. Іншим аспектом, що посилює проблематику об'єктивного встановлення фінансової стійкості сучасних суб'єктів ринкової економіки, визнається утруднене урахування в аналітичних моделях впливу фінансових спекуляцій на фондових ринках на стійкість економічних систем: "У глобалізованому світі турбулентність фінансових ринків стає ключовою ознакою їх розвитку та основною проблемою забезпечення стійкості економічних систем" [8, с. 24].

Методика досліджень. Метою роботи є узагальнення принципових і концептуальних підходів до оцінювання й аналізу фінансової стійкості сучас-